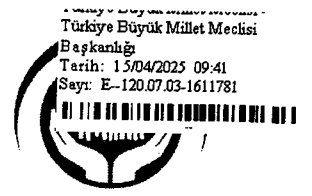

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

2025 AİLE YILI

7/19404 GK 51

ACELE

Sayı : E-72079556-610-15516111

Konu : Soru Önergeleri (7/19404)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 25.11.2024 tarihli ve 1535553 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Mersin Milletvekili Sayın Gülcan KIŞ tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/19404 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: 7/19404 Cevap Metni (5 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 4B26A1F9-1741-42DD-9403-3320812A51EF

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA

KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aynur İLHAN ÇAK

Sosyal Çalışmacı

Telefon No: (312) 705 73 30

Mersin Milletvekili Sayın **Gülcan KIŞ**'a Ait 7/19404 Esas Numaralı Yazılı Soru Önergeseine İlişkin Cevap Metni

Bakanlığımız engelli bireyler ve ailelerinin güçlendirilmesi ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmekte, engelli bireylerin istihdamına ve toplumsal hayata etkin olarak katılımına büyük önem vermektedir.

Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü görev alanı kapsamında Engellilerin Toplumsal Hayata Katılım programının 2024 yılı bütçesi 72.302.727.000 TL, 2025 bütçesi ise 99.602.583.000 TL'dir. Bir önceki yıla göre artış oranı % 37,76'dır.

Bakıma muhtaç ve ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan engelli bireylerin aile ortamında bakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yürütülen "Evde Bakım Yardımı" kapsamında 2024 yılında 542.619 kişi evde bakım yardımından yararlanmış olup yapılan ödeme miktarı ise 52.749.605.453 TL'dir.

Bununla birlikte engelli bireylere yönelik geliştirilen politika ve hizmetler Bakanlığımız Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü bütçesi ile sınırlı olmayıp Bakanlığımız görev alanı kapsamında gerçekleştirilen kapsayıcı politika ve hizmetler çerçevesinde diğer birimlerce de bütçe harcamaları yapılmaktadır. Ayrıca engellilik konusu çapraz kesen bir alan olduğundan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarca yürütülen çalışmalar kapsamında engelli bireylere yönelik politika ve hizmetlere dair harcamalar da gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan Bakanlığımızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yönelik başta 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu olmak üzere 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda sosyal yardım programları yürütülmektedir. Yürütülmekte olan sosyal yardım programları düzenli ve süreli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli ve yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Bakanlığımız engelli vatandaşlarımıza yönelik yardım programlarıyla yıllar içerisinde daha fazla ihtiyaç sahibi engelli vatandaşımıza ulaşmaktadır.

Bakanlığımızca 2022 sayılı Kanun kapsamında %40 ve üzeri oranda engelli raporu olan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Aylığı; 18 yaşından küçük özel gereksinim düzeyi en az hafif düzeyde olan veya %40 ve üzeri oranda engelli olan yakını bulunan ve hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık geliri, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3'ünden az olan Türk vatandaşlarına Engelli Yakını Aylığı bağlanmaktadır.

Öte yandan 2828 sayılı Kanunun Ek 7 nci maddesi kapsamında yürütülmekte olan evde bakım yardımı Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği çerçevesinde uygulanmaktadır. 2828 sayılı Kanunda; "Bakıma ihtiyacı olan engellilere evde bakımına destek için (10.000) gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar aylık sosyal yardım yapılır." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm çerçevesinde engelli bireyler adına yapılacak olan sosyal yardım tutarı belirlenmektedir.

Bu çerçevede memur maaşlarındaki artışlar yaşlı ve engelli aylıkları ile evde bakım yardımlarına da yansıtılmakta olup, bu kapsamda 2025 yılı Ocak ayı itibarıyla ödenen tutarlar artırılmıştır.

Bakanlığımızca yürütülen sosyal yardım programlarına ilişkin detaylı veriler yıllık olarak yayımlanan Bakanlığımız faaliyet raporlarından takip edilebilmektedir.

Bakanlığımız ülkemizde engelli istihdamının teşvik edilmesi ve engelli bireylerin ayrımcılığa uğramadan istihdamda yer alabilmeleri amacıyla politika, mevzuat ve uygulama düzeyinde kapsayıcı çalışmalar yürütmektedir.

Ülkemiz, 2006 yılında BM tarafından kabul edilen “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”yi ilk imzalayan ülkeler arasında yer almış ve 2009 yılında onay süreci tamamlanarak Sözleşme’ye taraf olmuştur. Bu Sözleşme ile toplumsal yaşamın diğer tüm alanlarında olduğu gibi engelli bireylerin ayrımcılığa uğramadan diğer bireylerle bir arada kapsayıcı istihdam hakkını da güvence altına almış durumdadır. Ülkemiz Sözleşme ile uyumlu bir şekilde başta 07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun olmak üzere ulusal mevzuatta da benzer düzenlemeleri hayata geçirmiştir.

Ülkemizde engelli istihdamında kullanılan kota yöntemi uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 53 üncü maddesi uyarınca %3 oranında engelli istihdam etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bakanlığımız engelli bireylerin kamuda memur olarak istihdam edilme süreçlerinde görev alan kurumlardan birisidir. 2011 yılında mevzuatta yerini alan ve 2012 yılında birincisi gerçekleştirilen merkezi sınav (Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı); engel gruplarına ve engellilik durumuna uygun sınav düzenlemelerinin hayata geçirilmesini, engelli istihdamında nesnel ölçütlere dayalı bir sistemin kurulmasını ve hak kayıplarının önüne geçilmesini sağlamıştır. Bu süreçte diğer ilgili taraflarla birlikte Bakanlığımızda aktif bir rol üstlenmiştir.

2024 yılsonu itibarıyla kamuda 70.878 engelli memur olarak istihdam edilmiş durumdadır. 2002 yılında 5.577 olan engelli memur sayısı, EKPS’s’in uygulamada yerini alması sonucunda 70.878’e ulaşmıştır. Şubat ayında Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen 1.830 engelli bireyin kamuya yerleştirilmesi işlemi ile kamudaki engelli memur sayısı 73 bine yaklaşacaktır. Bu sayının 47.321’i doğrudan 2012-2022 yılları arasında altı kez düzenlenen EKPS’s aracılığıyla gerçeklemiştir. Ayrıca, kamuda kontenjan fazlası engelli istihdamında herhangi kısıtlayıcı bir hüküm bulunmamakta olup pek çok kamu kurumu kontenjan fazlası engelli istihdam etmiş durumdadır.

Kamuda engelli istihdamında nicel olarak sağlanan bu başarının nitelikli istihdamda sağlanabilmesi amacıyla kamu kurumlarına yönelik engelli hakları, engellilerle iletişim ve çalışma ortamlarında yapılabilecek makul düzenlemelere ilişkin eğitimler planlanmıştır. Bu kapsamda 2024 yılı Kasım ayı içerisinde tüm bakanlıkların ve kurumların personel birimleri temsilcilerine anılan çerçevede bir eğitim semineri düzenlenmiştir.

Bakanlığımız engellilerin temel hak ve özgürlükleri başta olmak üzere erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

Bu kapsamda “herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi” olarak tanımlanan erişilebilirliğin sağlanması ve yaygınlaştırılması hususu yasal güvence altına alınmıştır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanununun 7 nci maddesinde yapılı çevre, özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin erişilebilir

olması hüküm altına alınmıştır. Ayrıca Kanunun geçici 2 ve 3 üncü maddelerinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile büyükşehir belediyeleri ve belediyeler tarafından şehir içinde sunulan ya da denetlenen toplu taşıma hizmetlerinde erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik amir hükümlere yer verilmiştir.

03.07.2017 tarihinde yürürlüğe giren Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği ülkemizde yapı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel yasal düzenlemeleri içermekte olup ilgili idarelerin erişilebilirlik mevzuat ve standartlarını uygulamakla yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan mevzuat kapsamında erişilebilirlik uygulamalarının geliştirilerek yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara Bakanlığımızca devam edilmektedir.

Erişilebilirlik alanında uygulamalara hız verilmesi, bu alanda fiziksel, dijital ve zihinsel dönüşümün sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması için 2020 Erişilebilirlik Yılı" ilan edilmiştir.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlanmıştır.

Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir "Erişilebilirlik Animasyonu" hazırlanmıştır.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Erişilebilirlik ile ilgili bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla 2011 yılından bu yana 28.000'den fazla yönetici ve teknik personele eğitim verilmiştir.

2020 Erişilebilirlik Yılı kapsamında erişilebilirlik konusunda çalışmalar yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin; engelli bireylerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarına katkı sağlayan proje, uygulama ve hizmetlerini kamuoyuna duyurmak; erişilebilirlik alanında çalışmaların artırılmasını teşvik etmek amacıyla 9 kategoride "Erişilebilirlik Ödülleri" duyurusu açılmıştır. 1.075 başvuru alınmış ve ödül almaya hak kazananlara ödülleri 22/03/2021 tarihinde verilmiştir.

Kentlerimizi yapılandıran Belediyelerin erişilebilirlik standartlarını eksiksiz olarak uygulamalarına destek olmak ve sahada yaşanan sorunlara çözüm bulunması hedefiyle "Erişilebilirlik Atölyeleri"; "Kaldırımlar", "Yaya Geçitleri", "Duraklar" ve "Kent Parkları" başlıklarında toplam 77 adet atölye yapılmıştır.

İnternet sayfalarının erişilebilir olarak tasarlanması ve mevcut kamu kurumu internet sayfalarının erişilebilir hale getirilmesi ve konu ile ilgili farkındalık oluşturulması amacıyla "Erişilebilirlik Atölyeleri: Web Erişilebilirlik Eğitimleri" düzenlenmiştir.

Düşme ve diğer kazaların yol açtığı yaralanma ve ölüm risklerinin en aza indirilmesi ve yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, aktif ve bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri, düşme ve kazaların nedenlerinin tespiti ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Bakanlığımızca çevrimiçi (webinar) olarak 14.12.2022 tarihinde "Yaşlıların Karşılaşabileceği Düşme ve Kazaların Nedenleri ve Önlenmesi Sempozyumu"

düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen sempozyuma yaşlılık ve engellilik alanında çalışma yapan sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, kamu kurumları ve belediyeler katılım sağlamıştır.

Bakanlığımız tarafından Ulaşılabilirlik ve Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) ile örnek uygulamalar yapılarak, erişilebilirliğin yaygınlaştırılması ve bu konuda farkındalık sağlanması amaçlanmıştır. UDEP/ERDEP'ler ile farklı kentsel kullanımları içeren pilot alanlar için bilimsel ölçütlere ve TSE standartlarına uygun olarak hazırlanan projelerin valilikler aracılığı ile desteklenmesi ve Bakanlığımızın teknik bilgi desteği ile illerde yapılması amaçlanan çalışmalarla erişilebilirliğin kent ve ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

2012-2016 yılları arasında UDEP/ERDEP'ler ile okullar, hükümet konakları, hastaneler, hizmet binaları, kaldırımlar, duraklar, kavşaklar, parklar ve oyun alanlarında pilot uygulamalar yapılmıştır. Bu kapsamda 2012 ile 2016 yılları arasında toplam 28.590.000,00 TL ödenek aktarılmıştır.

Engelli Bireylerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi Projesi (IDP) 2012-2015: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün "Improved Integration of Disabled Persons into Society (IDP)" başlıklı 2009 Türkiye Ulusal Programı Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA-I) Projesi kapsamında 3,6 milyon Avro AB fonu kullanılmıştır. Söz konusu Projenin iki amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan birincisi, engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin düzenlenecek eğitim programları ve iyi uygulama niteliğindeki projelerinin desteklenmesi yoluyla kapasitelerinin güçlendirilmesidir. İkincisi, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesidir. Proje kapsamında gerçekleştirilen Hibe Programı doğrultusunda 2.000.000 Avro Proje sahibi sivil toplum kuruluşlarına hibe olarak verilmiştir. Proje kapsamında 16 ilde bölgesel toplantılar gerçekleştirilmiştir. Başta engellilik alanında ve diğer dezavantajlı bireylere yönelik çalışan sivil toplum kuruluşu temsilcileri olmak üzere belediyeler, üniversiteler ve çeşitli kurum, kuruluşların il müdürlüklerinden temsilcilerin de katılımıyla yaklaşık 1.300 kişiye kapasite gelişimi eğitimleri verilmiştir.

Ruhsal Engelli Bireyler İçin Sosyal İçerme Projesi (2018-2026): Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün faydalanıcılarından olduğu Proje Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) koordinatörlüğünde Sağlık Bakanlığı ile birlikte yürütülmüştür. IPA II kapsamında yürütülen projenin amacı ruhsal engelli bireyler için sosyal içerme sağlamaya yönelik çalışmalara katkıda bulunmaktır. Toplum temelli hizmetlerin kapsamlı ve uyumlu ağının çatısı altında bugüne kadar geliştirilen ve onaylanan hizmet modellerinin farklı parçalarını entegre etmek Projenin stratejik hedefini oluşturmaktadır.

Bütçesi 3 milyon Avro olan Projenin Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun da önerileriyle Proje'nin 2024-2026 yılları arasında da sürdürülmesine karar verilmiştir. Proje faaliyetlerinin deprem bölgesini önceleyerek uygulanması planlanmaktadır. Proje ile ruhsal engelli bireyler için,

- Toplum temelli bakım merkezlerinin yaygınlaştırılması,
- Hizmetlere ilişkin politika geliştirme, planlama, uygulama ve düzenleme çalışmalarını kanıta dayalı biçimde yürütmek üzere çalıştay ve odak grup toplantılarının düzenlenmesi,
- Bakım hizmetlerinde yetkin iş gücünü geliştirmek üzere eğitimler düzenlenmesi faaliyetleri yürütülecektir.

Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi: 0-8 yaş arası özel gereksinimli çocukların en erken evrede tanılanarak sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere etkin bir şekilde erişimlerini sağlamak üzere ailelerin desteklenmesini amaçlayan Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi'nin kurulmasına ilişkin alt yapı çalışmaları devam etmektedir. Bu sistemle sunulan hizmetlerin aile odağında ve koordineli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlanması öngörülmektedir. Bakanlığımızın 2024-2025 Yatırım Programı'nda yer alan Proje için toplam 8 milyon TL kaynak ayrılmıştır.

Diğer taraftan engelli bireylerin haklarının korunması ve güçlendirilmesinde üst düzey koordinasyon ve etkili iş birliğini yürütmek üzere 2013/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan ve 2021/23 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yapısı düzenlenen Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun;

- İlk toplantısı 15 Kasım 2022 tarihinde "Kurul'un Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'nin Hazırlanması",
- 2023 Yılı I. Toplantısı 4 Mayıs 2023 tarihinde "Engelli Hakları Ulusal Eylem Planının Etkin Uygulanması",
- 2023 Yılı II. Toplantısı 5 Ekim 2023 tarihinde "Uzun Süreli Bakım Güvence Sistemi",
- 2024 Yılı Toplantısı 21 Mayıs 2024 tarihinde 'Kamu Kurumlarının Web Erişilebilirliğinin İstisare Edilmesi' ve 'Kamu Kurumlarının Personel Birimlerine Engelli Bireylerin Çalışma Hayatına İlişkin Eğitimlerin Verilmesi Hususunun İstisare Edilmesi' gündemleri ile gerçekleştirilmiştir.

Bu doğrultuda; ilk toplantının sonucu olarak Kurul'un Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.

2023 Yılı I. Toplantısı'nda Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın kamu kurum ve kuruluşları tarafından uygulanmasına ilişkin istisareler gerçekleştirilmiştir.

2023 Yılı II. Toplantısı sonrası ilgili tüm tarafların katılımıyla Uzun Süreli Bakım Güvence Sistemi Çalışmayı gerçekleştirilerek konuya ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirilmiştir. Kurul bünyesinde oluşturulan Çalışma Grubu'nun toplantılarının, 12. Kalkınma Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2024 Yıllık Programında sorumlu kurum olarak tayin edilen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının (Sosyal Güvenlik Kurumu) bünyesinde devam ettirilmesi kararı alınmıştır.

2024 Yılı Toplantısı sonrası ise 6 Kasım 2024 tarihinde kamu kurumlarının personel birimlerine yönelik "Kapsayıcı İstihdam Eğitimi" düzenlenmiştir. Buna ek olarak Kurul bünyesinde oluşturulan Ekonomik Güvence Çalışma Grubu tarafından engelli bireylerin istihdamında mevcut durum, yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin raporlama süreci devam etmektedir. Hazırlanan rapor bir sonraki Kurul gündeminde ele alınacaktır.